

TEZE CONCEPTUALE ASUPRA CONȚINUTULUI REGIMULUI MATRIMONIAL CONTRACTUAL

Olga PISARENCO,
doctorand, USM,
lector superior universitar, UTM,
consilierul Directorului executiv al INJ

Unul dintre cele mai importante momente ce țin de regimul matrimonial contractual îl reprezintă conținutul acestuia. Anume acordul asupra conținutului stă la baza încheierii contractului matrimonial, deoarece prin el soții sau viitorii soți își exprimă voința reală cu privire la soarta patrimoniului conjugal. Articolul de mai jos prezintă o analiză a legislației în domeniu, cu identificarea soluțiilor pentru îmbunătățirea cadrului normativ ce reglementează instituția regimului matrimonial contractual.

Cuvinte-cheie: *contract matrimonial, regim matrimonial, regim matrimonial contractual, regim matrimonial primar imperativ, relații patrimoniale, relații personale nepatrimoniale.*

Viața patrimonială a soților poate fi organizată nu numai de către legiuitor, în măsura în care acesta prețuiește libertatea individuală și e animat de adevărul că fiecare dintre noi ne cunoaștem mai bine interesul personal decât el. Convențiile matrimoniale sunt posibile juridic doar în sistemele flexibile de drept, care organizează regimuri matrimoniale alternative, alături de regimurile legale¹, situație caracteristică și pentru Republica Moldova. Astfel, cei care urmează să se căsătorească, precum și cei aflați deja în relație de căsătorie pot să-și amenajeze relațiile lor patrimoniale prin stabilirea propriului regim matrimonial contractual.

În cadrul sistemelor de drept care cunosc regimuri matrimoniale pluraliste există un set de reguli aplicabile raporturilor patrimoniale dintre soți dincolo de voința lor și indiferent de regimul matrimonial pe care ei și l-ar fi ales. Aceste reguli generale și imperative formează constituția regimurilor matrimoniale, adică regimul primar im-

Conceptual theses on content of the contractual matrimonial regime

One of the most important moments related to the contractual matrimonial regime, is its content. Namely the agreement on content is the basis conclusion of the matrimonial contract signing, because through it the spouses or future spouses express their real intention on the marital property fate. The article below provides an analysis of the legislation, identifying solutions to improve the regulatory framework governing the contractual matrimonial regime institution.

Key-words: *matrimonial agreement, matrimonial regime, contractual matrimonial regime, imperative primary matrimonial regime, patrimonial relations, non patrimonial personal relations.*

perativ. Deși nu este denumit astfel, în legislația Republicii Moldova există un set de asemenea reguli, de la care nu se poate deroga prin conținutul regimului matrimonial contractual, sub consecința nulității unor asemenea clauze.

Problemele cu caracter pecuniar prezintă un aspect al relațiilor de familie ce nu poate fi neglijat, întrucât căsătoria produce mai multe efecte patrimoniale asupra persoanei decât orice altă relație familială. În timpul căsătoriei se pot naște creanțe între soți, acestea caracterizându-se prin anumite specificități generate de faptul că ele intervin într-un cadru intim, se pot referi la viața familială, iau naștere între persoane care nu sunt una pentru cealaltă nici terți și nici contractanți ordinari. În timpul căsătoriei intervin și o multitudine de relații de ordin patrimonial între soți și terți. În viziunea terților, soții formează o unitate, legăturile care îi unesc și viața de familie împiedică aplicarea regulilor ordinare privind capacitatea și reprezentarea. După desfacerea căsătoriei, mai ales atunci când aceasta a durat un timp îndelungat, activul și pasivul existente în patrimoniul conjugal trebuie împărțite între soți. Iată de ce, în cazul soților, dreptul obligațiilor este necesar să capete aspecte deosebite, adaptate specificului relațiilor ce caracterizează domeniul matrimonial.²

¹ Vasilescu P. Regimuri matrimoniale. Partea generală. București: Rosetti, 2003, p.182.

² Crăciunescu C-M. Regimuri matrimoniale. București: ALL Beck, 2000, p.3.

Practica de a încheia contracte matrimoniale există cu prioritate în familiile avute. În contractul matrimonial se determină regimul matrimonial care va governa raporturile patrimoniale dintre soți, adică dreptul de proprietate asupra averii totale sau parțiale a soțului și soției. Uneori, regimul matrimonial ales poate să se refere și la sancțiunile patrimoniale ce vor fi aplicate în caz de divorț. Astfel, la soluționarea conflictelor patrimoniale dintre soți judecata se va conduce nu de „buchia legii”, dar de regimul matrimonial contractual ales, adică de conținutul contractului matrimonial, dacă el există.³ Din aceste considerente, necesitatea regimului matrimonial contractual este incontestabilă – acordă soților posibilitatea de a-și stabili singuri regimul matrimonial aplicabil căsătoriei lor.

În practica recent formată în Republica Moldova există puține cupluri care au încheiat contracte matrimoniale. Se cunosc state unde contractul matrimonial este încheiat de majoritatea cetățenilor care se căsătoresc datorită faptului că populația cunoaște importanța acestuia pentru liniștea familiei lor. În Republica Moldova, însă, cetățenii sunt puțin informați despre prioritățile acestuia, fiind considerat de unii fără sens și inutil, iar cei care doresc să-l încheie simt lipsa unor consultații juridice profesionale în domeniu, renunțând, în final, la încheierea acestuia și conformându-se realității.

Motivele nedorinței de a încheia contracte matrimoniale pot fi mai multe, însă cel mai important, cred specialiștii, e că tinerii însurăței, dar și părinții acestora, nu prea știu ce este un contract matrimonial, cum se încheie și care sunt efectele lui în cazul unui divorț. Alții, deși cunosc prea bine ce este un contract matrimonial, nu cred că le este absolut necesar, deoarece sunt ferm convinși de faptul că la baza căsătoriei lor stă dragostea și nu interesele de căpătuire.⁴

Mare e bucuria visului împlinit, a căsătoriei care e pe cale să se încheie. Există însă și cupluri care, înainte de a rosti „Da”, simt o teamă perfidă care li se strecoară în suflet și o îndoială umbrindu-le fericirea. Oare vor fi în stare să ia decizii împreună, astfel încât să fie deopotrivă mulțumiți? Și dacă da, le poate da cineva garanții liniștitoare? Răspunsul e unul singur: să încheie contract matrimonial.⁵ Acesta le va permite soților să-și constru-

iască propriul regim matrimonial, să se convingă de veridicitatea vorbelor rostite de partener, de dragostea față de persoana sa și nu față de banii săi, respectiv – le va asigura o liniște sufletească și o viață fără dubii alături de persoana iubită.

Importanța acestui institut reiese din nevoia de a acorda soților sau viitorilor soți posibilitatea de a-și construi singuri regimul matrimonial aplicabil căsătoriei lor, dacă lor nu le convine o prevedere legală – să o poată înlocui sau modifica, prin intermediul unei convenții matrimoniale încheiate cu respectarea voinței ambilor, desigur și cu respectarea normelor legale imperative. Dacă normele legale imperative, referitoare la regimul matrimonial al soților, convin acestora în limita bunurilor de consum și de uz comun, atunci aceste norme ar putea să nu convină soților în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra imobilelor, utilajelor de producere și alte drepturi patrimoniale considerabile pe care soții le pot obține în timpul căsătoriei. Spre exemplu, astăzi încheierea contractului matrimonial prezintă interes, în primul rând, pentru soțul întreprinzător, care dorește să-și conserve toate drepturile asupra firmei, în caz de divorț.⁶

Doctrinariii ruși A.S. Gasporean și E.S. Astroxova identifică diverse motive pentru care tinerii îndrăgostiți apelează la regimul matrimonial contractual, precum sunt: una dintre părți are îndoiele în privința dragostei celeilalte, crezând că aceasta din urmă încearcă să se folosească material de sentimentele sale; familia de businessmani dorește să-și asigure averea; soții pur și simplu nu-și doresc probleme suplimentare în caz de divorț, care pot fi o traumă psihologică gravă; soții care doresc să divorțeze și au ajuns la un numitor comun încheie contract matrimonial drept garanție că celălalt nu se va răzgândi.⁷

Conform mențiunilor date de psihologii specialiști în dreptul familiei, regimul matrimonial contractual nu provoacă divorțul, dar, în cele mai multe cazuri, îl elimină. Existând contractul matrimonial, nici unul dintre soți nu este cointerestat în crearea situației de divorț, însă chiar dacă această situație apare divorțul este mai liniștit.⁸ Datorită schimbărilor care au loc în viața economică a societății, precum și apariția unor relații patrimoniale, titlul de proprietate al soților joacă un rol important, litigiile de proprietate fiind adesea cauza

³ Кузнецова И.М. Комментарий к семейному кодексу Российской Федерации. Москва: Юрист, 2000, ст.147.

⁴ <http://www.jurnaltv.md/ro/news/contractul-matrimonial-231949/#> (vizitat 29.04.2013).

⁵ http://www.nunti.ro/contractul_prenuptial.html (vizitat 17.04.2012).

⁶ Кузнецова И.М., *op. cit.*, p.147.

⁷ Гаспарян А.С., Атрохова Е.С. Брачный контракт – гарантия семейного счастья. Ростов-на-дану: Феникс, 2004, ст.7.

⁸ Гаспарян А.С., Атрохова Е.С., *op. cit.*, p.10.

principală a dezintegrării familiei. Acest lucru este confirmat și de jurisprudență.⁹

Considerăm că o modalitate de reglare civilizată a relațiilor patrimoniale dintre soți în timpul căsătoriei ori în caz de desfacere a acesteia o constituie convenirea asupra unui regim matrimonial aplicabil relațiilor patrimoniale dintre ei. Importanța contractului matrimonial constă în primul rând în faptul că încheierea acestuia permite soților să elimine eventualele certe ce pot să apară în caz de divorț, prin stabilirea regimului matrimonial propriu aplicabil căsătoriei dintre ei.¹⁰

Dincolo de aspectele ce pot părea meschine, regimul matrimonial contractual prezintă cel puțin avantajul că administrează banii și timpul viitorilor soți. În cazul existenței unui contract matrimonial, divorțul devine o formalitate facilă, deoarece toate aspectele legate de această chestiune se pot stipula în contractul matrimonial, iar averea celor doi soți urmează a fi distribuită după dorința cuplului. Persoanele care au trecut prin experiența neplăcută a unui divorț prelungit și mizerabil știu câți nervi și bani se cheltuie cu taxele, martorii și experții, de-a lungul unui război în instanța de judecată.

Din punct de vedere juridic, contractul matrimonial poate fi atât de explicit și de lung cât e nevoie și poate acoperi toate aspectele pe care și le doresc cele două părți. Unul dintre cele mai frecvente tipuri de regimuri patrimoniale contractuale se referă la bunurile familiale. Când unul dintre soți este implicat într-o afacere de familie, el dorește de cele mai multe ori – ca și ceilalți membri ai familiei angajați în activitățile respectivei afaceri – să o păstreze pe aceleași criterii „de sânge”. La fel, dacă unul dintre soți acumulează substanțiale datorii înainte de căsătorie, e mai mult decât probabil că cealaltă parte va ține să-și protejeze averea de creditorii soțului datornic.

Regimul matrimonial contractual poate reglementa și responsabilitățile soților privind îngrijirea copiilor din căsătorii anterioare, cât și a celor care urmează să se nască. Acest aspect poate fi de o însemnătate considerabilă în instanță, atunci când unul dintre soți intenționează să renunțe la cariera sa și să se dedice creșterii copiilor. Cel mai adesea, însă, disputele se nasc asupra modalității de împărțire a bunurilor conjugale. Contractul matrimo-

nial poate fi folosit pentru a conferi siguranță că averea cuplului va fi corect împărțită, că aceasta va fi transferată de la un soț la altul sau că drepturile asupra ei vor fi împărțite în mod egal de către soți sau pe cote – părți. Toate aceste dispoziții și soluțiile la situațiile care ar putea apărea pot fi stabilite într-o manieră organizată și bine gândită în ceea ce americanii numesc „the prenuptial”.¹¹

Unul dintre cele mai importante momente ce țin de studierea regimului matrimonial contractual îl reprezintă conținutul acestuia. Anume acordul asupra conținutului stă la baza încheierii contractului matrimonial, deoarece prin el soții sau viitorii soți își exprimă voința reală cu privire la soarta patrimoniului conjugal. Codul familiei dedică doar un singur articol conținutului contractului matrimonial (art.29), care, în cei peste zece ani care s-au scurs de la intrarea în vigoare a noului Cod al familiei, s-a dovedit a fi insuficient pentru a asigura aplicabilitatea practică a acestui institut. Din acest motiv, precum și în vederea îmbunătățirii cadrului legal în materie de regim matrimonial contractual, considerăm necesar să ne oprim asupra modului în care legiuitorul național reglementează conținutul regimului matrimonial contractual, formulând mai multe propuneri de interpretare și aplicare a normelor juridice deja existente, dar și de *lege ferenda*.

1. Potrivit art.27 din Codul familiei, „în contractul matrimonial se determină drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților sau ale viitorilor soți în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii acesteia”. Însă, desfacerea căsătoriei (divorțul) este numai un mod de încetare a căsătoriei. În conformitate cu art.33 alin.(1) din Codul familiei, căsătoria poate să înceteze și în urma decesului sau a declarării pe cale judecătorească a decesului unuia dintre soți. Deci, dacă în art.27 din Codul familiei este prevăzut numai cazul desfacerii căsătoriei, rezultă că *nu este posibilă determinarea în contractul matrimonial a drepturilor și obligațiilor patrimoniale în cazul decesului unuia dintre soți*.

2. Reieșind din prevederile art.27 din Codul familiei, sarcina regimului matrimonial contractual este de a determina anume ce drepturi și obligații patrimoniale ale soților pot exista în timpul căsătoriei, precum și ce drepturi și obligații patrimoniale pot exista în cazul desfacerii acesteia. Astfel, **în funcție de momentul realizării, drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților se clasifică în**

⁹ Абдурешитова Г. Что следует знать о брачном договоре. В: Крымское время, Украина, 2010, н.11. <http://time4news.org/content/chto-sleduet-znat-o-brachnom-dogovore> (vizitat 30.03.2013).

¹⁰ Кузнецова И.М., *op. cit.*, p.147.

¹¹ http://www.nunti.ro/contractul_prenuptial.html (vizitat 17.04.2012).

două categorii. La prima categorie se atribuie cele ce pot exista în timpul căsătoriei, iar la cea de-a doua – cele ce pot exista în caz de divorț. Făcând această remarcă, intenționăm să atragem atenția asupra faptului că stabilirea în conținutul regimului matrimonial contractual a drepturilor și obligațiilor ce le revin soțiilor în timpul căsătoriei are ca scop crearea condițiilor ce vor asigura stabilitatea și durabilitatea relațiilor familiale, pe când stabilirea drepturilor și obligațiilor ce vor reveni soților în cazul desfacerii căsătoriei urmărește alte scopuri: sancționarea soțului culpabil de desfacerea căsătoriei, prevenirea unui eventual litigiu în legătură cu partajarea averii comune etc.

3. Regimul matrimonial contractual nu se poate referi la relațiile cu caracter personal, însă considerăm că soții pot să prevadă modul de contribuție a fiecăruia la cheltuielile legate de recreerea și petrecerea timpului liber. În această ordine de idei, **în dependență de conținutul lor, drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților se divizează în:** a) drepturi și obligații îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter material și b) drepturi și obligații îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter nematerial.

4. În raport cu condiționalitatea realizării, drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale se divizează în trei categorii: a) drepturi și obligații condiționate de un anumit termen, b) drepturi și obligații condiționate de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente, și c) drepturi și obligații legate atât de un anumit termen cât și de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente.

5. Libertatea contractuală oferită prin art.29 alin.(4) din Codul familiei, potrivit căruia soții sunt în drept să determine în regimul matrimonial contractual creat de ei drepturile și obligațiile privind întreținerea reciprocă, trebuie privită în sens extensiv și nu restrictiv, deoarece soții sau persoanele care doresc să se căsătorească pot conveni de comun acord asupra unor clauze sau condiții care dezvoltă și nu înlătură sau înrăutățesc situația legală asupra drepturilor și obligațiilor privind întreținerea reciprocă. Concluzia enunțată se argumentează pe prevederea art.29 alin.(6) din Codul familiei, conform căreia părțile nu sunt în drept să stipuleze în contractul matrimonial clauze care ar limita dreptul soțului inapt de muncă la întreținere, care ar leza drepturile și interesele legitime ale soților sau ale unuia dintre ei.

6. Obligația statului de a lua măsuri pentru ca orice om să aibă condiții de trai decent, cuprinzând

și locuința, este asigurată nu doar prin garanții sociale, dar și prin garanții familiale care obligă soțul proprietar al locuinței să ofere dreptul de folosință asupra acesteia și pentru ceilalți membri ai familiei, inclusiv în caz de încetare a relațiilor familiale, dacă prin contract matrimonial nu au convenit altfel. Astfel, soțul neproprietar nu este obligat să elibereze locuința în caz de divorț, dar soții pot conveni prin contract matrimonial altfel, inclusiv asupra termenului în care urmează a fi eliberată locuința de către celălalt soț. În context, **ca lege ferenda se propune modificarea și completarea art.130 din Codul cu privire la locuințe,** astfel încât, **în cazul încetării raporturilor familiale cu proprietarul casei de locuit, dreptul de folosire a locuinței familiei să fie menținut pentru foștii membri ai familiei, dacă ei nu dispun de spațiu locativ.**

7. Reieșind din prevederile art.424 alin.(2) din Codul civil, titularul dreptului de abitație are dreptul să locuiască în locuința unei alte persoane împreună cu soțul și copiii săi, chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația. Însă, reieșind din prevederea art.425 alin.(1) din Codul civil, considerăm că **copiii și soțul titularului dreptului de abitație nu au un drept comun de abitație cu titularul acestui drept,** ei pur și simplu locuiesc acolo.

8. Alături de cele două categorii de bunuri menționate în literatura de specialitate – comune și proprii – scoatem în evidență și categoria bunurilor de uz personal, care sunt protejate prin efectul imperativ al legii, indiferent de conținutul regimului matrimonial contractual, întrucât nu pot constitui obiect al acestuia. Propunerea dată se întemeiază pe art.22 alin.(2) din Codul familiei, care prezintă lucrurile de uz personal ca fiind o categorie distinctă a proprietății personale a soților.

9. Potrivit art.29 alin.(3) din Codul familiei, „Contractul matrimonial încheiat în timpul căsătoriei nu are acțiune retroactivă. Bunurile dobândite până la încheierea contractului sunt supuse regimului legal prevăzut de prezentul cod”. Astfel, rezultă că bunurile dobândite de soți în timpul căsătoriei până la încheierea contractului matrimonial, adică în perioada de la încheierea căsătoriei și până la autentificarea notarială a contractului matrimonial, nu pot face obiectul regimului matrimonial contractual al soților, întrucât contractul matrimonial încheiat în timpul căsătoriei nu are acțiune retroactivă, iar asupra acestei categorii de bunuri se aplică, prin efectul legii, regimul imperativ al proprietății în devălmășie. Or, acțiunea neretroactivă a contractului matrimonial semnifică imposi-

bilitatea schimbării regimului juridic al bunurilor soților începînd cu o dată anterioară autentificării contractului matrimonial. Astfel, prin art.29 alin. (3) din Codul familiei se limitează spectrul de relații patrimoniale ce pot fi obiect al contractului matrimonial, întrucît **contractul matrimonial încheiat în timpul căsătoriei nu are puterea de a înlocui efectele regimului matrimonial legal deja produse între soți**, dar poate să prevadă regimul matrimonial aplicabil relațiilor din viitor.

10. Analizînd conținutul art.20 alin.(2), coroborat la conținutul art.19 alin.(1) și art.22 din Codul familiei, concluzionăm că **veniturile sunt bunuri**. Astfel, art.19 alin.(1) instituie regula potrivit căreia „bunurile dobîndite de către soți în timpul căsătoriei sunt supuse regimului proprietății în devălmășie”, iar art.22 instituie excepția, enumerînd categoriile de bunuri personale ale soților, altele decît veniturile. Reiese că, prin art.20 alin.(2), legiuitorul vine să concretizeze faptul că sunt comune bunurile procurate din contul veniturilor și altor plăți, nu și cele procurate din contul bunurilor deținute anterior încheierii căsătoriei sau din contul celor obținute în dar, prin moștenire sau în baza altor convenții gratuite. Respectiv, **nu poate fi atribuit la categoria bunurilor comune ale soților un bun sau valoarea acestuia, dacă a intrat în patrimoniul unuia dintre soți în locul unui bun propriu¹², decît dacă altfel nu este prevăzut de regimul matrimonial contractual al soților**. În context, propunem modificarea și completarea la final a art.22 alin.(1) din Codul familiei cu fraza „Sunt bunuri proprii și bunurile dobîndite din convenții efectuate cu bunurile proprii sau din sumele obținute din donații”.

11. Alături de termenul „venituri”, legiuitorul utilizează termenii „premiu, indemnizații și alte plăți”, care, de fapt, sunt tot venituri ale soților. În legătură cu această categorie, apare întrebarea: *De ce legiuitorul le-a desprins de venituri?* Dacă vom analiza în esență conținutul art.20 alin.(2) lit.b) din Codul familiei, care prevede că sunt comune bunurile procurate din contul „premiilor, indemnizațiilor și altor plăți, cu excepția celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătății etc.)”, observăm că ele pot rezulta, ca și veniturile, din activitatea de muncă. Considerăm că importanța acestei delimitări este în excepția instituită, care vine să evidențieze că **premiile, indemnizațiile și alte plăți cu caracter de compensare sunt propri-**

etate personală a soțului beneficiar. Mai mult ca atît, această excepție se extinde și asupra premiilor, indemnizațiilor și altor plăți cu caracter social, care nu sunt rezultate din activitatea de muncă a soțului, însă la fel au un caracter de compensare.

12. **Totuși, premiile primite, periodic sau ocazional, ca rezultat al muncii sau eforturilor unuia dintre soți nu sunt bunuri proprii ale soțului beneficiar**, după cum nu pot fi considerate ca fiind convenții gratuite în sensul art.22 alin.(1) coroborat la art.20 alin.(2) lit.b) din Codul familiei.

13. Considerăm că **fructele bunurilor proprii sunt comune**, deoarece acestea sunt distincte de bunul ce le produce, nu sunt cuprinse în enumerarea limitativă a bunurilor proprii (art.22 din Codul familiei), precum și din considerentul că legea (art.19 din Codul familiei) nu leagă calitatea de bun comun de modul de dobîndire a acestuia. Această opinie se întemeiază și reieșind din scopul regimului matrimonial legal de a include în proprietatea devălmășă a soților toate bunurile obținute în timpul căsătoriei, cu excepția celor obținute cu titlu gratuit, precum și pe tendința legiuitorului de a excepta în mod expres careva bunuri de la categoria celor comune (art.22 din Codul familiei). În context, propunem completarea art.20 din Codul familiei cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „(6) Fructele bunurilor proprii sunt comune, dacă contractul matrimonial nu prevede altfel”.

14. **Obiectele care țin de exercitarea profesiei, bunurile confecționate de unul dintre soți, personal, și bunurile din colecție ar putea fi recunoscute ca fiind proprietate personală a soților prin intermediul contractului matrimonial**, deoarece valoarea acestor bunuri poate să fie neînsemnată sau, după caz, considerabilă, din care motiv este de remarcat libertatea soților de a schimba, de comun acord, regimul juridic al acestor bunuri.

15. **Soțul de bună-credință are un drept de creanță față de soțul debitor**, în situațiile când creanțele soțului debitor sunt acoperite din contul bunurilor proprii ale celuilalt soț.

16. Odată ce concubinajul nu este recunoscut de legislația familială ca o formă de existență a familiei, rezultă că prevederile legislației familiale nu se aplică relațiilor de concubinaj, deci nici **contractul matrimonial încheiat între concubini nu va produce efecte juridice, atîta timp cît nu va fi autentificat notarial și nu va intra în vigoare, ca rezultat al încheierii căsătoriei**. Mai mult ca atît, este cunoscut faptul că contractul matrimonial se încheie pentru a asigura bunurile soților în caz de

¹² Pînzari V. Dreptul familiei. Note de curs. Chișinău: Universitas, 2000, p.40.

divorț, însă, atâta timp cât concubinii nu vor deveni soți în sens juridic, nu poate fi vorba de divorț.

17. Momentul din care veniturile obținute de soți devin comune diferă în funcție de forma acestora. Astfel, veniturile obținute sub formă de mijloace financiare vor deveni comune din momentul în care din contul lor au fost procurate bunuri, au fost depuși bani pe conturi bancare sau transferați în cote de participare etc. Iar în ceea ce privește veniturile obținute sub formă de bunuri, drepturi reale sau de creanță, considerăm că vor deveni proprietate comună a soților din momentul în care au fost primite de soțul îndreptățit.

18. În Codul familiei al RM se conțin norme ale regimului matrimonial primar imperativ, deși nu sunt denumite astfel. Asemenea norme se conțin, în mod special, în art.29 alin.(6) din Codul familiei, despre care considerăm că necesită a fi expus într-o nouă redacție, și anume: „*Contractul matrimonial nu poate conține clauze derogatorii de la regulile regimului primar imperativ sub sancțiunea nulității, care ar afecta capacitatea juridică și procesuală a soților, drepturile și interesele legitime ale soților sau ale unuia dintre ei, drepturile și obligațiile dintre ei și copiii lor, care ar anula obligația de fidelitate, ajutor și întreținere reciprocă, precum și clauze care contravin principiilor și naturii relațiilor familiale*”.

19. Chiar dacă nu rezultă din conținutul art.29 alin.(6) din Codul familiei, relațiile personale nepatrimoniale dintre soți nu pot fi obiect al regimului matrimonial contractual. Această interdicție se întemeiază pe art.27 din Codul familiei, potrivit căruia prin contract matrimonial se determină drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților. Astfel, legea prevede într-un mod exhaustiv conținutul regimului matrimonial contractual, iar prin metodele deducerii și interpretării în ansamblu a normelor legislației familiale stabilim restricția reglementării aspectelor nepatrimoniale ale vieții familiale prin contract matrimonial. Spre exemplu, regimul matrimonial contractual al soților nu se poate referi la obligația soților de a se iubi reciproc, de a păstra fidelitatea conjugală, de a nu face abuz de băuturi spirtoase etc.

O asemenea libertate o oferă legiuitorul american. Obiect al contractului matrimonial în Statele Unite ale Americii pot fi nu numai drepturile patrimoniale, dar și orice alte relații nepatrimoniale dintre soți.¹³ Aceași libertate contractuală o întâl-

nim și în legislația Republicii Belarus. Aici, potrivit art.13 din Codul căsătoriei și familiei, prin contract matrimonial pot fi reglementate relațiile personale și patrimoniale dintre soți, dintre părinți și copii, dacă acestea nu încalcă drepturile și interesele legitime ale altor persoane și nu vin în contradicție cu legile din Republica Belarus.¹⁴

Considerăm că ar fi binevenit ca legiuitorul național să acorde cetățenilor Republicii Moldova această libertate, oferită de legiuitorul american și cel belarus, de a prevedea în contractul matrimonial și drepturile personale nepatrimoniale. Susținem introducerea acestei opțiuni contractuale, deoarece regimul matrimonial legal stabilit de legislația Republicii Moldova convine, de regulă, majorității cetățenilor, însă ceea ce ține de aspectele nepatrimoniale este o problemă cu mult mai interesantă, aici mulți cetățeni ar dori să recurgă la încheierea contractului matrimonial, să prevadă, de exemplu: cum se vor ocupa de treburile casnice, ce nume vor acorda copiilor, ce metodă de educare vor utiliza, cum vor petrece timpul liber personal etc.

În acest context, inițiem **modificarea art.27 din Codul familiei, care definește contractul matrimonial, prin extinderea obiectului contractului matrimonial și la aspectele personale nepatrimoniale.** Astfel, propunem definirea contractului matrimonial ca fiind *convenția încheiată benevol între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți, în care se determină drepturile și obligațiile patrimoniale și personale nepatrimoniale ale acestora în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii acesteia.* Considerăm că asemenea libertate contractuală nu va limita necondiționat și iremediabil soții în drepturile lor personale, întrucât în Capitolul 4 din Codul familiei „Drepturile și obligațiile personale ale soților” se conțin norme primare imperative aplicabile relațiilor personale dintre soți.

Concluzionăm că institutul regimului matrimonial contractual necesită îmbunătățiri în plan legislativ, ceea ce va răspunde necesității soților sau a viitorilor soți de a facilita procesul de proiectare a propriului regim matrimonial. Modificarea Codului familiei ar contribui la realizarea scopului propus și ar duce la dezvoltarea acestui institut, care este necesar anumitor categorii de cupluri din Republica Moldova.

¹³ Бондов С.Н. Брачный договор. Москва: Юнити – Дана, 2000, с.63.

¹⁴ Кодекс о браке и семье Республики Беларусь. №.278-3 от 9 июля 1999. <http://www.pravo.by/main.aspx?guid=3871&p0=hk9900278&p2={NRPA}> (vizitat 17.04.2012).